Innlandet fylkeskommune

Detektormøtet 2021

Innlandet fylkeskommune

Riksantikvarens sider for metallsøking

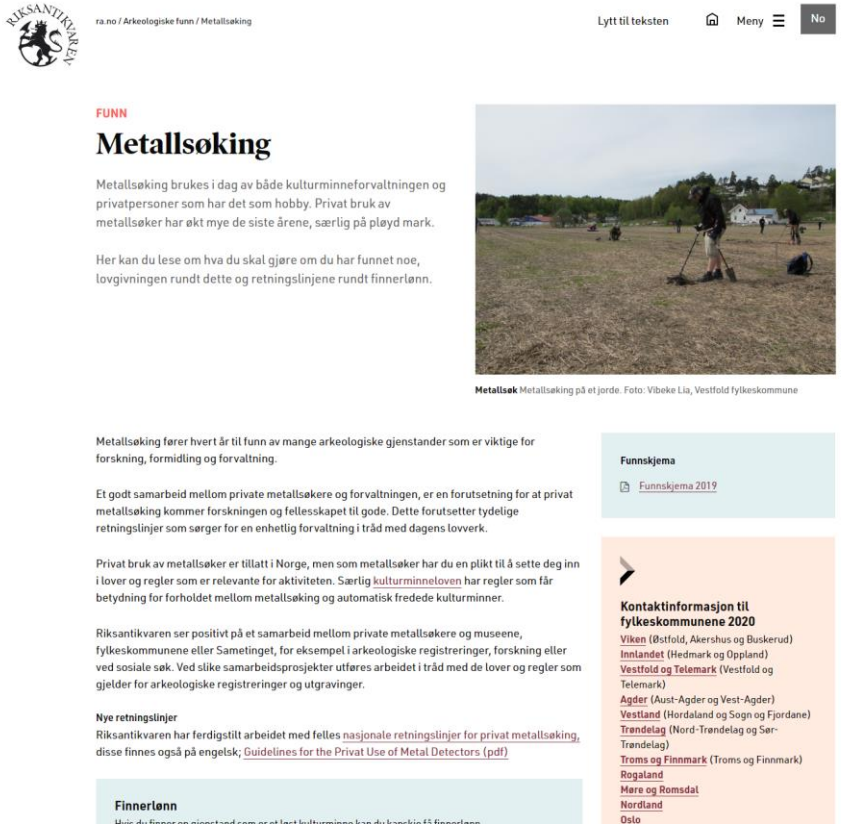

ra.no / Arkeologiske funn / Metallsøking

Lytt til teksten Meny No

FUNN

Metallsøking

Metallsøking brukes i dag av både kulturminneforvaltningen og privatpersoner som har det som hobby. Privat bruk av metallsøker har økt mye de siste årene, særlig på pløyd mark.

Her kan du lese om hva du skal gjøre om du har funnet noe, lovgivningen rundt dette og retningslinjene rundt finnerlønn.

Metallsøk Metallsøking på et jorde. Foto: Vibeke Lia, Vestfold fylkeskommune

Metallsøking fører hvert år til funn av mange arkeologiske gjenstander som er viktige for forskning, formidling og forvaltning.

Et godt samarbeid mellom private metallsøkere og forvaltningen, er en forutsetning for at privat metallsøking kommer forskningen og fellesskapet til gode. Dette forutsetter tydelige retningslinjer som sørger for en enhetlig forvaltning i tråd med dagens lovverk.

Privat bruk av metallsøker er tillatt i Norge, men som metallsøker har du en plikt til å sette deg inn i lover og regler som er relevante for aktiviteten. Særlig kulturminneloven har regler som får betydning for forholdet mellom metallsøking og automatisk fredede kulturminner.

Riksantikvaren ser positivt på et samarbeid mellom private metallsøkere og museene, fylkeskommunene eller Sametinget, for eksempel i arkeologiske registreringer, forskning eller ved sosiale søk. Ved slike samarbeidsprosjekter utføres arbeidet i tråd med de lover og regler som gjelder for arkeologiske registreringer og utgravinger.

Nye retningslinjer

Riksantikvaren har ferdigstilt arbeidet med felles nasjonale retningslinjer for privat metallsøking, disse finnes også på engelsk; Guidelines for the Privat Use of Metal Detectors (pdf)

Finnerlønn

Funnskjema

Funnskjema 2019

Kontaktinformasjon til fylkeskommunene 2020

Viken (Østfold, Akershus og Buskerud)
Innlandet (Hedmark og Oppland)
Vestfold og Telemark (Vestfold og Telemark)
Agder (Aust-Agder og Vest-Agder)
Vestland (Hordaland og Sogn og Fjordane)
Trøndelag (Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag)
Troms og Finnmark (Troms og Finnmark)
Rogaland
Møre og Romsdal
Nordland
Oslo

- https://www.riksantikvaren.no/funn/metallsoking/
- Retningslinjer for privat bruk av metallsøker
- Retningslinjer for finnerlønn
- Funnskjema

Innlandet fylkeskommunes sider for metallsøking

- https://innlandetfylke.no/tjenester/kulturarv/metallsoking/

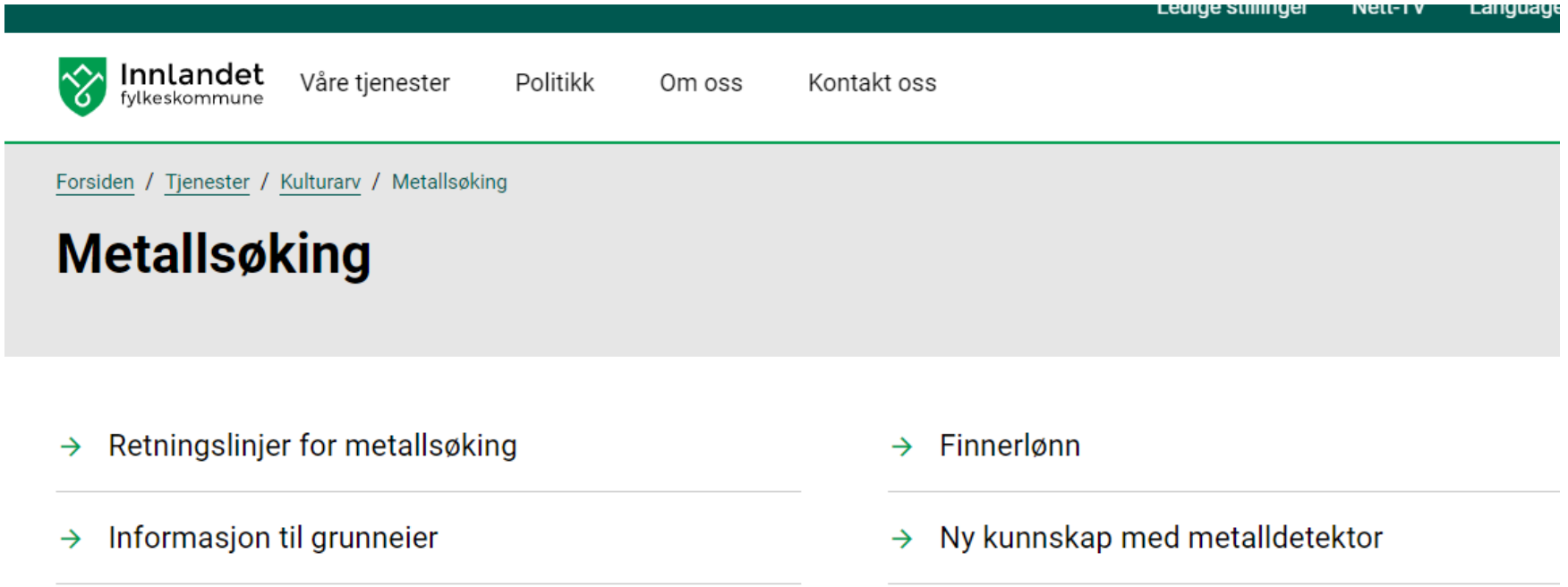

Det må ikke søkes på eller ved automatisk fredete kulturminner

- Alle kulturminner eldre enn 1537 er automatisk fredet (jf. kulturminneloven §§ 3, 4 og 6). Dette gjelder både kulturminner som er kjent og kulturminner som ikke er kjent ennå.
- Alle kulturminner har en sikringssone på minimum 5 meter som har det samme vernet som kulturminnet.
- Uavklarte kulturminner behandles som automatisk fredete
- Det er mange kulturminner som er feilplassert eller området som er avsatt som kulturminne er for lite.
- Det anbefales å holde 25 meters avstand fra sikringssonene
- Det er mulig å søke om dispensasjon for å søke på automatisk fredete kulturminner (i dyrket mark)

Hva er innleveringspliktig?

- Kulturminneloven § 12

  Når det synes klart at det ikke lenger er rimelig mulighet for å finne ut om det er noen eier eller hvem som er eier, er følgende løse kulturminner som kommer for dagen tilfeldig, ved funn, ved utgravninger eller på annen måte statens eiendom:

Hva er innleveringspliktig?

- Kulturminneloven § 12, forts.
- a. Ting fra oldtid og middelalder (inntil år 1537) som våpen, redskap, kultgjenstander samt steiner, trestykker eller gjenstander av annet materiale med innskrifter eller bilder, bygningsrester uten samhørighet med bygninger eller rester av disse, innbo, kirkeinventar, smykker, arkivsaker, skjeletter og skjelettrester o.l.
- b. Mynter fra før år 1650.
- c. Samiske kulturminner av den art som er nevnt under a og som er fra år 1917 eller eldre.

Hva er innleveringspliktig?

- Gjenstander eldre enn 1537
- Mynter eldre enn 1650
- Samiske gjenstander fra år 1917 eller eldre
- Skipsfunn (og last) eldre enn 100 år (§14)

Hvordan ser innleveringspliktige gjenstander ut?

HARJA

Harja Fibeltabel - Udgave 1.0 (Okt 2014)
Udarbejdet af Glenn Abramsson

side 4 af 130

Fibel nr.	Billede	Type	Datering	Link/kilde	Kilde
1		Almgren Gr. I	1.årh. Ældre romersk jernalder Almgren 11 Fibel i bronze fra Fuhlsbüttel ved Hamborg Længde ca. 37 mm	"Studien über Nordeuropäische Fibelformen der ersten nachchristlichen jahrhunderte" af Oscar Almgren - 1897	
2		Almgren Gr. II Serie 1	Ældre romersk jernalder Almgren 32 Fibel i bronze med gennembrudt nålebolder fra Legumpaard - Legumkloster Længde ca. 62 mm	"Studien über Nordeuropäische Fibelformen der ersten nachchristlichen jahrhunderte" af Oscar Almgren - 1897	
3		Almgren Gr. II Serie 1	ca. 0-50 e.kr. Ældre romersk jernalder Almgren 25 Fibel i sølv med gennembrudt nålebolder fra Fuhlsbüttel ved Hamborg Længde ca. 53 mm	"Studien über Nordeuropäische Fibelformen der ersten nachchristlichen jahrhunderte" af Oscar Almgren - 1897	
4		Almgren Gr. II Serie 1	ca. 0-50 e.kr. Ældre romersk jernalder Almgren 24 Fibula af sølv eller bronze med udskåret nåleskede, rundtløbende kam om bøjlen og ornamenteret dækplade over spiralen. Længde: ca. 64 mm	"Jeg ser på oldsager" - Politikens forlag - Billede fra [15]	
5		Almgren Gr. II Serie 1	ca. 0-50 e.kr. Ældre romersk jernalder Fra Eskildstrunk, Bosel Sogn	http://samlinger.natmus.dk/DO/2193	Nationalmuseets Samlinger Online FB-kt: DO-2193 Billede beskåret/baggrund fjernet
6		Almgren Gr. II Serie 1	ca. 0-50 e.kr. Ældre romersk jernalder Fundet ved Lindegård, Korup, Trestrup-Korup Sogn Længde: ca. 68 mm	https://www.flickr.com/photos/odensebysmuseer/14036056739/in/set-72157644747938535/	Odense Bys Museers Protokoller Protokol 4 FS 833-B2618 fra 1928-1942 Protokolnr: FSB2394 Billede beskåret/baggrund fjernet
7		Almgren Gr. II Serie 1	ca. 0-50 e.kr. Ældre romersk jernalder Sølvfibula fundet ved udgravning af kvindegrav Fra Lønne Hede	http://samlinger.natmus.dk/BA/46708	Nationalmuseets Samlinger Online FB-kt: BA-46708 Billede beskåret/baggrund fjernet
8		Almgren Gr. II Serie 2	ca. 50-150 e.kr. Ældre romersk jernalder Længde ca. 47 mm	Ordning af Danmarks Oldsager - II Jernalderen ved Sophus Müller	

- Det er viktig å ha kunnskap om gjenstander
  - Harjas fibeltavler
  - Oluf Ryghs Norske Oldsager
  - Annen litteratur
- Det er også hjelp og kunnskap hos
  - Facebookgrupper
  - Detektorklubber
    - Foreningsturer
  - Gå sammen med erfarne detektorister
  - Fylkesarkeologen – ta gjerne med skrotposen når du leverer funn

Detektorklubber

- Vi anbefaler at du er medlem av en detektorklubb
- Gå sammen med andre
- Bruk facebook sider og andre forum
- Delta på foreningsturer og sosiale søk

Kart som gir oversikt over hvor det er automatisk fredete kulturminner

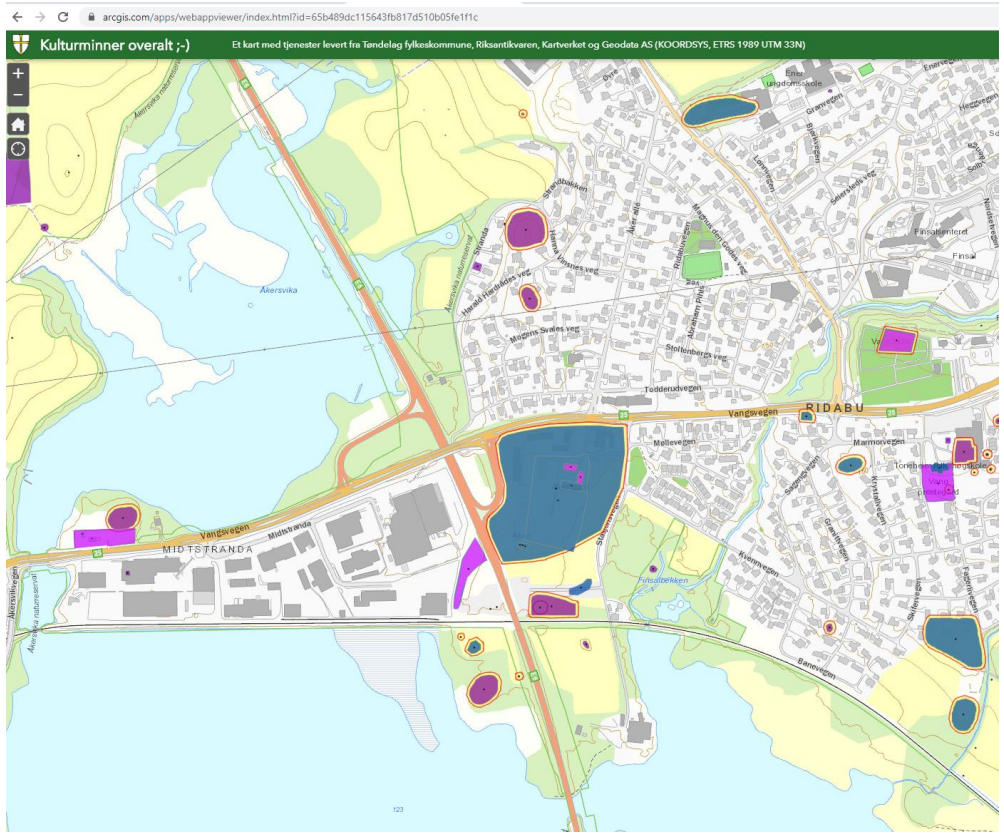

- Kulturminner over alt
- Innlandsgis.no

Vi fraråder at det gås med detektor utenfor dyrket mark

- Gjenstander som ligger i pløyelaget er omrotet og ligger ikke på sin opprinnelige plass. De er i tillegg utsatt for stadig ytre påvirkning fra plog, harv og gjødsel. Dersom de blir liggende vil de knuses og forvitres. Å ta opp gjenstander fra pløyelaget kan sikre dem for ettertiden.
- Gjenstander som ligger i urørte områder utenfor dyrket mark, slik som skog, utmark og fjellområder, utsettes ikke for disse farene og vil kunne ligge intakt i lang tid framover på den plassen der de opprinnelig ble lagt. De trenger altså ikke å "reddes" på samme måte som funnene i pløyejorda - de har ligget i jorda i tusen år eller mer og tåler godt å ligge lenge enda.
- Når automatisk fredete kulturminner i utmark blir forstyrret, for eksempel av detektorister, står vi ofte i en situasjon der finnerne tror de "redder" arkeologiske gjenstander fra å gå tapt, men det de faktisk gjør er å grave seg ned i intakte funn og ødelegge disse helt eller delvis. De pengene som kulturminneforvaltningen må bruke på å rydde opp etter slike uheldige detektorfunn må vi ta fra andre gode formål i kulturminnevernet.

Vi fraråder at det gås med detektor utenfor dyrket mark

Vær OBS på:

- Det er ikke forbudt å gå med detektor utenfor dyrket mark, men hvis man leter målrettet etter oldsaker, og graver seg ned i intakte funn, så kan dette være brudd på kulturminneloven
- Viktig å stoppe ved første leveringspliktige funn utenfor dyrket mark, og melde fra. Hold god avstand ved videre søk i området
- Ikke alle funn som ligger trygt utenfor dyrket mark. Skogbruket kan utgjøre en trussel

Når du søker i dyrket mark, må du ikke grave under pløyedybde

Vær OBS på:

- Det er lett å få los når man har et spennende signal. Husk å stoppe i tide
- Det kan uansett være vanskelig å høre signaler under pløyedybde, men store jerngjenstander kan gi et tydelig signal, selv ned på 40 cm eller dypere. Ikke grav opp slike signal. En typisk feil er at detektoristen gjør et eller flere funn i pløyelaget på ett sted, hører flere signaler dypere på stedet, og fortsetter å grave seg nedover og under pløyelaget, hvor resten av funnet kan ligge intakt.
- Ikke grav under pløyelaget.

Stopp søket om du finner graver, offerfunn e.l.

Hvis du etter utslag med metallsøker graver opp et løst kulturminne, og fortsatt får utslag med metallsøker på samme punkt, kan du ha funnet en større samling av gjenstander som hører sammen, for eksempel et offer eller en grav. I slike tilfeller skal du ikke fortsette å grave på samme sted, men umiddelbart melde fra til fylkeskommunen eller Sametinget.

- Du skal umiddelbart stoppe søket og ringe fylkeskommunen dersom du finner flere gjenstander som ligger relativt tett og som er godt bevart, spesielt hvis det er trekull, bein eller lignende i jorda i tillegg. Dette kan dreie seg om oppløyde graver eller offerfunn som trenger rask arkeologisk førstehjelp.
- Dersom du er usikker på om du har funnet en grav, offerfunn eller lignende, stopp søket og ring kontaktperson i fylkeskommunen. Får du ikke tak i vedkommende, så marker stedet, og gå 25 m unna før du søker videre.

Grunneiers tillatelse

- Du må ha grunneiers tillatelse til å søke uansett hvor du går og uansett hvem som eier området.
- Statskog
- kommuner
- Opplysningsvesenets fond
- Nasjonalparker, verneområder

Grunneiers tillatelse

- Det holder ikke å snakke med forpakter, ektefelle eller andre. Hvis du søker uten grunneiers tillatelse vil det ikke bli utbetalt finnerlønn.
- Det er viktig at den som står på funnskjemaet er den som faktisk eier gården.

Grunneiers rettigheter

Hvis ikke annet er avtalt:

- Grunneier har rett til alle funn som kan knyttes til gården
- Grunneier har rett til halvparten av verdien av gjenstander som er yngre enn innleveringsgrensen. Dette gjelder særlig mynt og er noe det er blitt syndet mye mot
- Grunneier har rett til halvparten av finnerlønnen.
- Hvis grunneier sier ja til søk, men nei til innlevering av gjenstander, så finn dere en annen gård
- Når du er ferdig med å søke hos en grunneier er det lurt å orientere ham/henne om de funnene som er gjort hos vedkommende.

Gi beskjed til fylkeskommunen første virkedag etter at funnet er gjort

- Gi beskjed om innleveringspliktige funn til fylkeskommunen seinest første virkedag etter at funnet er gjort.
  - Send e-post til detektorfunn@innlandetfylke.no
  - Gjerne sammen med bilde (så vet vi hvilket spinnehjul, vektlodd osv det er snakk om).
- Viktig for finnerlønn

Mål inn funnene med gps

- GPS
  - Mål inn alle funn. Bruk telefonen dersom du ikke har gps.
  - Ta bilde av funnet sammen med gps'en på stedet der funnet er gjort!
- Funnposer
  - Legg funnene enkeltvis i funnposer og skriv nødvendig informasjon på posen (Gårdsnavn, gnr/bnr, funntype, dato, ditt navn, koordinater mm).
- Det viktige er at funnet blir koblet til rett funnsted!

GPS’ens irrganger

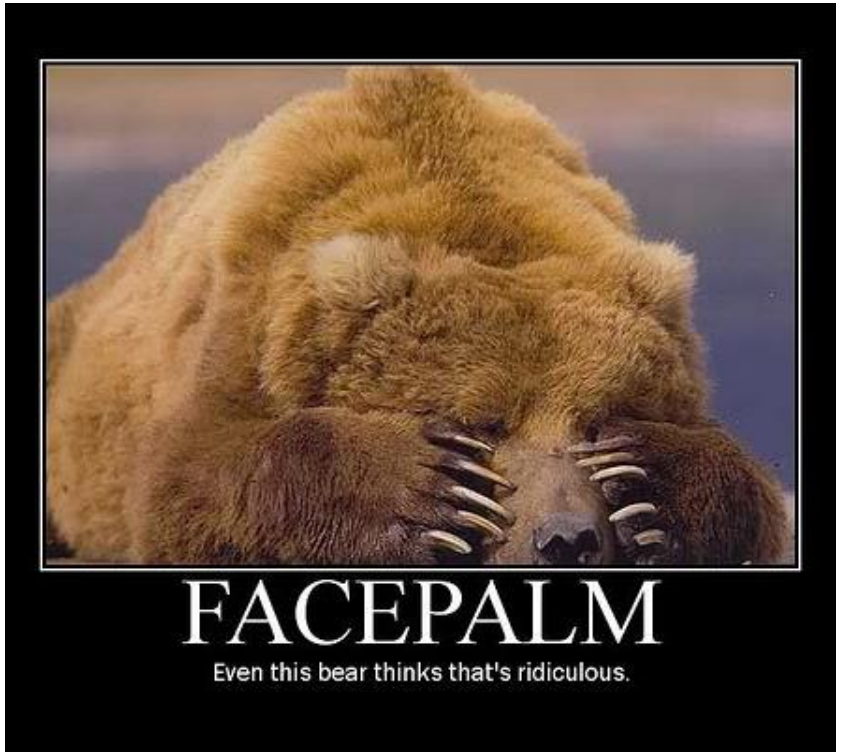

- Skru gps’en på i god tid før du begynner å måle. Dersom gps’en ikke rekker å finne ut hvor den er vil den fortsatt stå på koordinatene fra sist den var påskrudd, eksempelvis:
  - Hjemme hos deg
  - Arbeidsstedet ditt
  - Siste stedet du var og søkte
- Derfor er det viktig å skrive litt info på funnposen, slik at funnet kan kobles til et bestemt jorde.
- Vær oppmerksom på at hvis man bevisst oppgir feil funnsted er dette en straffbar handling, som vil bli anmeldt

Oppbevaring

- Innleveringspliktige gjenstander bør lagres tørt, kjølig og mørkt, eksempelvis i kjøleskap.
- De kan lagres i posen de ble lagt i når de ble funnet, men ikke legg jord i posen.
- Det er viktig at gjenstanden ikke vaskes eller rengjøres, da det kan skade den.
- Jerngjenstander bør få tørke først, innen de legges i kjøleskapet i en åpen pose, for å minimere rustangrep.

Oppbevaring

Vær OBS på:

- Ikke rengjør gjenstandene mer enn nødvendig for å avklare hva det er. Vasking og pirking for å få frem gode ”trofe”-bilder for Facebook og forum er en uting og kan få konsekvenser for utbetaling av finnerlønn

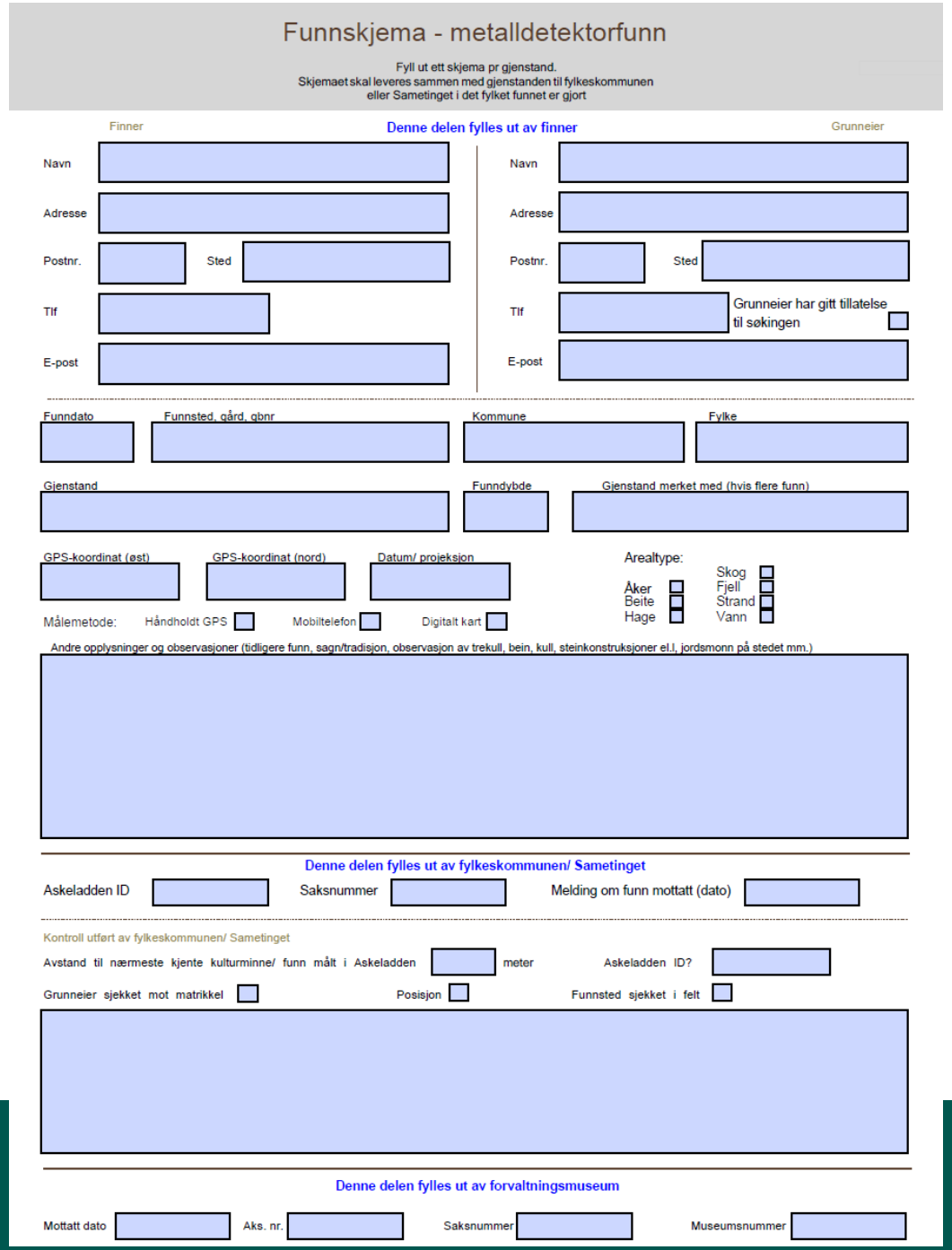

Funnskjema - metalldetektorfunn

Fyll ut ett skjema pr gjenstand.
Skjemaet skal leveres sammen med gjenstanden til fylkeskommunen
eller Sametinget i det fylket funnet er gjort

Finner — Denne delen fylles ut av finner — Grunneier

Navn
Adresse
Postnr. Sted
Tlf
E-post

Navn
Adresse
Postnr. Sted
Tlf
Grunneier har gitt tillatelse til søkingen
E-post

Funndato | Funnsted, gård, gbnr | Kommune | Fylke

Gjenstand | Funndybde | Gjenstand merket med (hvis flere funn)

GPS-koordinat (øst) | GPS-koordinat (nord) | Datum/ projeksjon

Arealtype:
Åker Skog
Beite Fjell
Hage Strand
Vann

Målemetode: Håndholdt GPS Mobiltelefon Digitalt kart

Andre opplysninger og observasjoner (tidligere funn, sagn/tradisjon, observasjon av trekull, bein, kull, steinkonstruksjoner el.l, jordsmonn på stedet mm.)

Denne delen fylles ut av fylkeskommunen/ Sametinget

Askeladden ID | Saksnummer | Melding om funn mottatt (dato)

Kontroll utført av fylkeskommunen/ Sametinget

Avstand til nærmeste kjente kulturminne/ funn målt i Askeladden meter | Askeladden ID?

Grunneier sjekket mot matrikkel | Posisjon | Funnsted sjekket i felt

Denne delen fylles ut av forvaltningsmuseum

Mottatt dato | Aks. nr. | Saksnummer | Museumsnummer

Funnskjema

- Bruk Riksantikvarens funnskjema, finnes på samme side som retningslinjene
- Bruk ett funnskjema pr gjenstand
- Fyll ut så nøyaktig du klarer
- Dersom du har fått id på gjenstanden, skriv det inn i skjemaet
- Fylkeskommunen hjelper til å fylle ut skjemaet ved behov

Innlevering

- Funnene leveres helst direkte til fylkeskommunene. Avtal levering på forhånd, så vet vi at vi har tid til å gå gjennom funnene sammen.
- Etter avtale kan funn leveres direkte til Kulturhistorisk museum, sendes i posten eller leveres på annen måte.
- Funn som sendes må pakkes godt inn og gjerne sendes med sporing.

Det er finneren som er ansvarlig for innlevering

- Funn skal ikke overleveres til grunneier, heller ikke til midlertidig oppbevaring
- Det er finner som er ansvarlig for innlevering
- Etter klubbturer/sosiale søk er det ofte felles innlevering.

Detektorturisme

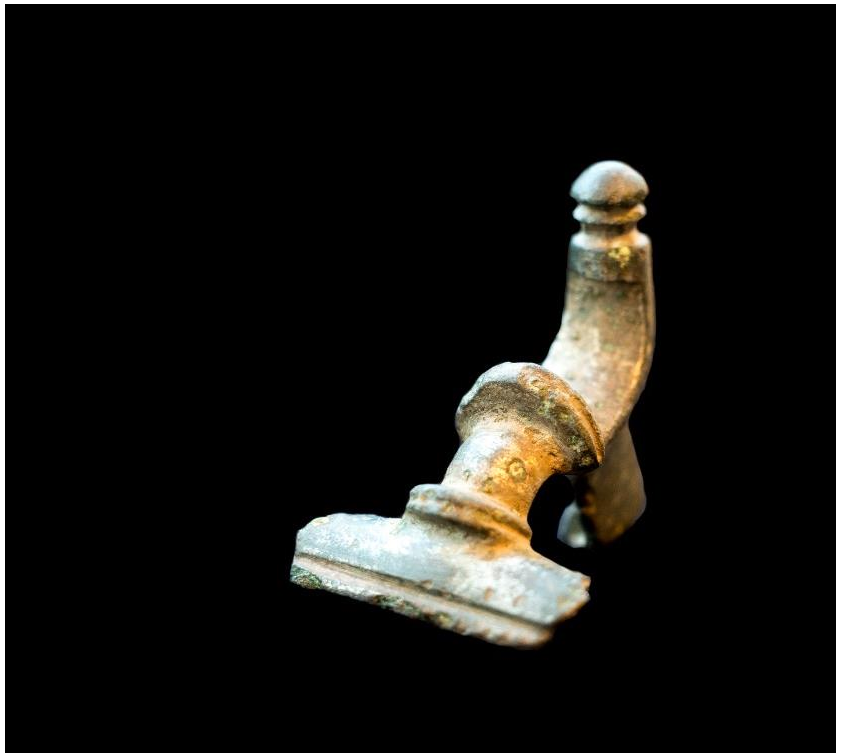

- Dersom man søker i fylker der man normalt ikke søker, bør man ikke ta med eventuelle funn ut av fylket.
- Før man drar på slike turer bør man enten avtale innlevering med gjeldende fylkeskommune eller man bør søke sammen med lokale som kan levere funnene.

Etter innlevering

- Funnene blir lagt inn i Askeladden
- Deretter blir de fraktet til Kulturhistorisk museum
- Finner får brev fra museet
- Innstilling til finnerlønn oversendes fra museet til Riksantikvaren

I verste fall anmeldelse

- Hvor nøyaktig er en gps? Hold god avstand til kulturminner.
- Stopp i tide med å grave, så dere ikke havner midt i graver, offerfunn mm
- Listen for hva som blir anmeldt er i ferd med å bli presset nedover.
- Gjør det lett for oss og dere. Ikke kom opp i situasjoner der vi må vurdere anmeldelse.

Finnerlønn

- Finnerlønn er en påskjønnelse og oppmerksomhet til finner og grunneier, og ikke et statlig kjøp av gjenstander

Finnerlønn

- Pr. januar 2019 har Riksantikvaren fastsatt nye retningslinjer for fastsettelse av finnerlønn.
- De nye retningslinjene for fastsettelse av finnerlønn vil ha tilbakevirkende kraft for alle funn som er gjort etter at Riksantikvarens retningslinjer for metallsøking ble lansert og gjort kjent sommeren 2017. For funn gjort i tidsrommet 2014 – sommeren 2017 skal finnerlønnen vurderes i tråd med de nye retningslinjene for finnerlønn, men retningslinjene for metallsøk skal ikke legges til grunn. Alle funn skal vurderes, også de som finner ikke har bedt om finnerlønn for.
- For funn gjort før 2014 skal museene bare vurdere finnerlønn for de funn som de den gang «vanligvis» vurderte. Funn, som finner ikke har bedt om finnerlønn for, skal ikke vurderes.

Finnerlønn

- Deles likt mellom finner og grunneier
- Fastsettelse av finnerlønn kan ikke påklages
- Finnerlønn er skattepliktig

Beregning av finnerlønn

- Det er Riksantikvaren som fastsetter og utbetaler finnerlønn, etter innspill fra landsdelsmuseene.
- Oversikt over verdigrupper
- Innstilling til finnerlønn

Beregning av finnerlønn

- Alt må være gjort riktig
- Minimum 25 m avstand til funn/kulturminner
- Innmeldt seinest første virkedag
- Har tillatelse til å søke
- Rett grunneier på skjemaet
- Ingen «tukling» med gjenstanden (rengjøring osv).

Metallsøk/ tilfeldig funn		
Avstand nærmeste aut. fredet kulturminne		meter
I utmark?		
Retningslinjer for metallsøk er fulgt?		
Har grunneier gitt tillatelse til søkingen?		
Funndato		
Melding om funn mottatt FK dato		

Påslag eller fratrekk		
Funnopplysninger		
Funnhåndtering og aktsomhet		
Kontekst		
Sjeldenhet		
Kulturhistorisk verdi		
	Samlet påslag/fratrekk (prosent)	0 %
	Samlet påslag/fratrekk (kroner) kr	-

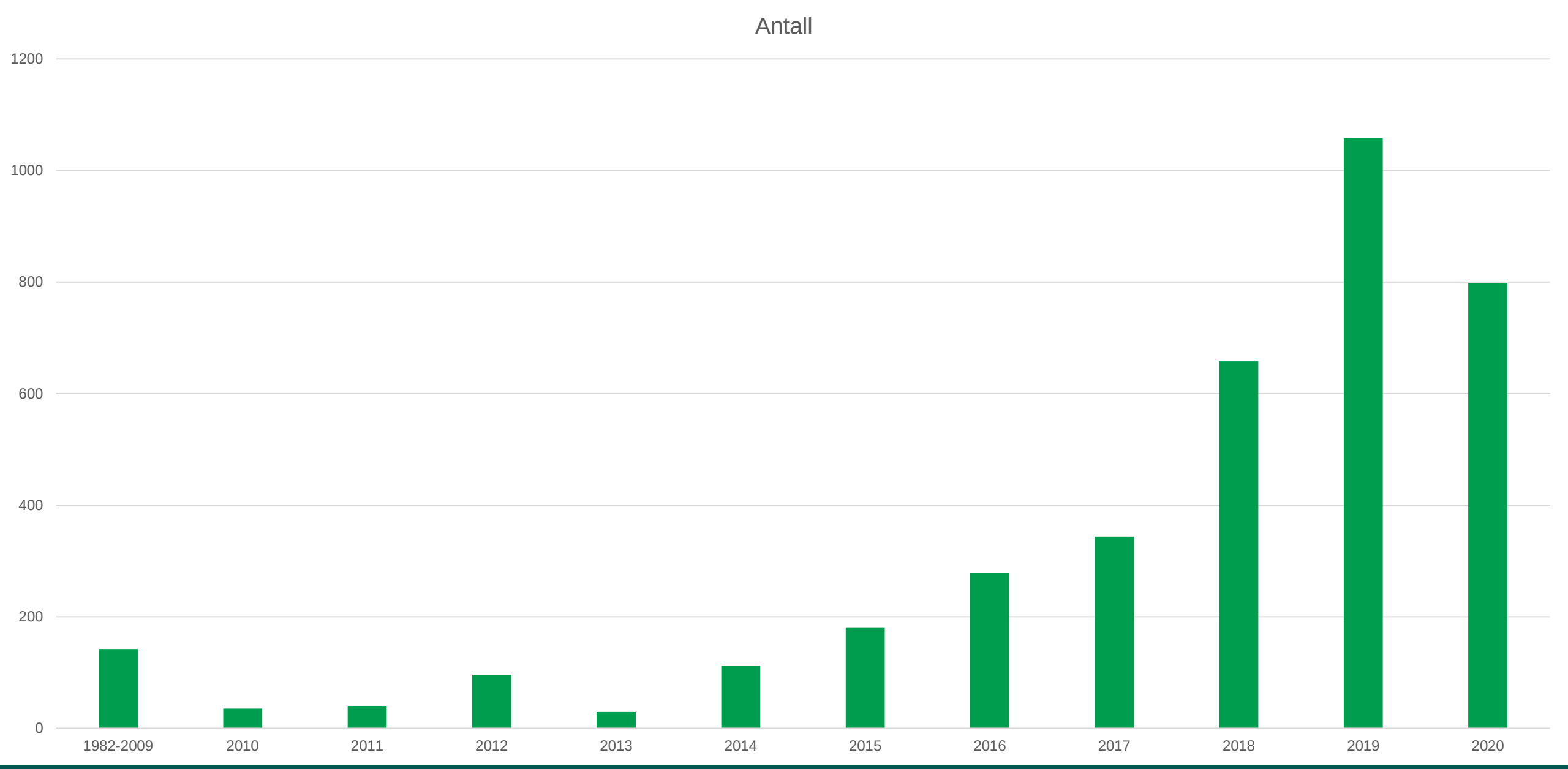
Antall
1200
1000
800
600
400
200
0
1982-2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020